

ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ГРЕЦЬКОГО ЕПОСУ ІЛЮСТРАТОРА Й ДИЗАЙНЕРА МИКОЛИ ПШІНКИ

Наталя Пшінка

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука

Анотація

Мета статті. Комплексне дослідження художньої інтерпретації Миколою Пшінкою грецького епосу у виданнях для дітей («Міфи і легенди Греції», поеми «Еротокрит» В. Корнароса і «Василіос Дигеніс Акрит»), яка втілена в ілюстраціях та дизайн-конструюванні з урахуванням ідейно-семантичних і стилістичних особливостей текстів; висвітлення визначальних рис авторського стилю художника й дизайнера. *Методологія дослідження:* інтерв'ю, емпіричні спостереження, мистецтвознавчий аналіз окремих ілюстрацій та конструктивних рішень у макетуванні книжок; синтез отриманих результатів та їх узагальнення для характеристики стилістичних особливостей художнього оформлення кожного з видань грецького епосу та авторського стилю художника і дизайнера М. Пшінки загалом. *Результати.* Схарактеризовано визначальну рису авторського стилю М. Пшінки — романтизм із притаманним йому психологізмом, емоційністю в трактуванні образів героїв, увага до деталей, енергійність і точність малюнка, внутрішня експресія, драматизм і динаміка складних композицій ілюстрацій. Простежено взаємодію суто художніх (образотворчих) та конструктивних складників дизайн-макетів книжок, а також залежність оригінальних дизайнерських рішень від ідейно-семантичного наповнення та стилістичної самобутності текстів для досягнення синергії вербальних та візуальних образів, що робить книжки М. Пшінки явищем синкретичного мистецтва. *Наукова новизна.* Художню інтерпретацію епічних грецьких творів, яку здійснив М. Пшінка, вперше розглянуто комплексно й різноаспектно: проаналізовано не тільки ілюстрації, мистецькі засоби генерування образів героїв і відтворення сюжетів, а й оригінальні дизайнерсько-конструктивні рішення, завдяки яким досягнуто органічної єдності в архітектоніці книжкових макетів.

Ключові слова: ілюстрація; книжковий дизайн; видання для дітей; грецький епос; синергія вербальних та візуальних образів; синкретичне мистецтво; авторський стиль; Микола Пшінка

Для цитування

Пшінка, Н. (2022). Художня інтерпретація грецького епосу ілюстратора й дизайнера Миколи Пшінки. *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*, 47, 193-204. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.47.2022.269641>

ВСТУП

Попри значну кількість праць про взаємовпливи й взаємозбагачення в різних галузях української та грецької культур, вітчизняне мистецтвознавство не запропонувало ґрунтовного й різнопланового дослідження ілюстрування грецької літератури українськими художниками у виданнях для дітей. Ця проблематика особливо актуальна, оскільки саме з таких книжок починається відкриття юними читачами світу античності,

культури Давньої Греції, яку вважають колискою європейської цивілізації, а основними її досягненнями — демократію й гуманізм.

Тему статті особливо актуалізує титанічна битва з російським агресором за саме існування українського народу, національну культурну ідентичність, свободу, демократичний розвиток суспільства, людську гідність, яка розгортається сьогодні на південних теренах нашої країни, де протягом тисячоліть живуть і творять власну культуру греки Північного Причорномор'я і При-

азов'я. Героїка боротьби з ворогами батьківщини, подвиги в ім'я захисту рідної землі, світоглядні гуманістичні ідеї творів грецького епосу екстраполюються в українську сучасність.

Емпіричною базою дослідження є десятки книжок Національного видавництва дитячої літератури «Веселка» різних жанрів і для різних вікових категорій, з ілюстраціями провідних українських художників. Серед них: «Езопові байки» (1972) Амброза Жуковського; «Гомерова "Іліада"» (1981); «Гомерова "Одіссея"» (1982); «Міфи Давньої Греції» (1983) Рафаеля Масаутова; «Грецькі народні казки» Валентини Ульянової і Валентина Буйновського (1985, серія «Казки народів світу», дизайн серії Миколи Пшінки (Kolosnichenko et al., 2021; М. С. Пшінка, особисте спілкування, 2022); білінгви з серії «Родинне коло»: «Півпівня» (1990), «Жебрак і півень» (2002) Світлани Кім; грецькі народні коліскові пісні в інклюзивному проєкті — збірниках-мультилінгвах «Рідна колісанка» (2019) і «Рідна колісанка-2» (2020), ілюстрованих дітьми з інвалідністю, дизайнер Оксана Здор.

Серед митців, які працюють для юних читачів, великий внесок у розробку й популяризацію грецької тематики зробив народний художник України Микола Сергійович Пшінка (Стасенко, 2010). За майже двадцять років творчої співпраці з письменником і перекладачем, автором текстів Василем Івановичем Степаненком було реалізовано три видавничі проєкти з десяти книг, до яких художник створив понад п'ятсот ілюстрацій, запропонував власну інтерпретацію образів і сюжетів, оригінальні конструкторські рішення в дизайні макетів загальним обсягом понад дев'ятсот сторінок. Це сім томів серії «Міфи і легенди Греції» (2007–2011), виданих згодом окремою збіркою — В. Степаненко. «Міфи і легенди Греції» (2015); поема середини XVII ст. — В. Корнарос. «Еротокрит» (2016); двомовне видання середньогрецького (візантійського) епосу «Василіос Дигеніс Акрит» (готується до друку).

Уже за перші книжки «Олімп» і «Європа» серії «Міфи і легенди Греції» М. С. Пшінка був відзначений державною нагородою — Премією Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки в номінації «Художнє оформлення книжок для дітей і юнацтва» (2007). В. І. Степаненко, автор ідеї і текстів цих та наступних книг, став лауреатом Премії Кабінету Міністрів України імені Максима Рильського (2017), яка присуджується за найвищі досягнення в галузі перекладу українською мовою творів світової літератури, що збагачують скарбницю національної культури, сприяють її активному інтегруванню в загальнолюдський духовний процес.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Джерельна база: ґрунтовна праця Б. Валуєнка про архітектуру книги (Валуєнко, 1976); дослідження сучасних науковців: М. Єфімової (2015), В. Олійник (2018), М. Токар (2018) про традиції й нові тенденції в ілюструванні та дизайні української дитячої книги. О. Іванченко (2021) у розділі монографії «Формування стилю художнього оформлення дитячих видань видавництва "Веселка"» (с. 78–88) аналізує основні стилістичні напрями в дизайні книжок цього видавництва й констатує створення на його базі української школи оформлення дитячої книги (с. 80).

Проте в названих джерелах творчість М. Пшінки — ілюстратора й дизайнера, багаторічного артдиректора видавництва — не стала предметом глибокого і всебічного аналізу. Попри значний успіх досліджуваних нами проєктів М. Пшінки грецької тематики, численні виставки й нагороди в Україні та Греції, їхнє художнє оформлення ґрунтовно не вивчене мистецтвознавцями. Оpubліковано лише оглядові статті про книжкову графіку художника загалом, де згадані й ці видання (Гоян, 2005, 2007, 2008), рецензії, відгуки на книжки грецького епосу в пресі (Логвиненко, 2007). Тому в своєму дослідженні ми спираємося переважно на опубліковані (Яремчук, 2008; Пшінка, 2007) та ексклюзивні інтерв'ю художника (М. С. Пшінка, особисте спілкування, 2021, М. С. Пшінка, особисте спілкування, 2022), а також на наші попередні публікації, присвячені окремим аспектам теми (Kolosnichenko et al., 2021; Пшінка, 2022).

Метою статті є висвітлення особливостей авторського стилю художника й дизайнера Миколи Пшінки, оригінальних рішень в ілюструванні, генеруванні образів героїв та дизайн-конструюванні книжок грецького епосу для дитячого читача, взаємодії вербального, образотворчого та архітектонічного рівнів цих видань.

Методологія дослідження: інтерв'ю, емпіричні спостереження, мистецтвознавчий аналіз окремих ілюстрацій та конструктивних рішень у макетуванні книжок, синтез отриманих результатів та їхнє узагальнення для характеристики стилістичних особливостей художнього оформлення кожного видання грецького епосу та авторського стилю художника й дизайнера М. Пшінки загалом.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальні настанови М. Пшінки щодо ілюстрування дитячих книжок полягають у різнобічно-

му вивченні теми, заглибленні в описану епоху, врахуванні особливостей індивідуального стилю письменника, переосмисленні й відтворенні не тільки сюжету, а й ідейного змісту, підтексту, настрою твору, а також емоцій самого художника (М. С. Пшінка, особисте спілкування, 2022; Яремчук, 2008).

Визначальною рисою авторського стилю М. Пшінки є романтизм із притаманним йому психологізмом, емоційністю у трактуванні образів, емпатією до своїх героїв, відтворення засобами мистецтва їхніх почуттів, енергійність і точність малюнка, внутрішня експресія, драматизм і динаміка складних композицій. Це дало підстави рецензентові Я. Гояну (2005) назвати художника «поетом графіки».

Такі особливості стилю митця резонують із відомою максимом давньоеллінської філософії: «Людина — міра всіх речей», яка заснована на антропологізмі, людиноцентризмі, а в образотворчому мистецтві ще й на біогеометричному принципі «золотого перетину». Цей принцип простежується і в композиціях ілюстрацій, і в конструктивних рішеннях книжкових макетів М. Пшінки завдяки його відчуттю ритму і гармонії в пропорціях, масштабах і кольорах, увазі до найменших деталей.

Ілюстрації до аналізованих проєктів М. Пшінки виконані у змішаній техніці — поєднанні штрихового малюнка (туш, перо) й акварелі. На думку художника, «... головне в ілюстрації — малюнок, легкий, елегантний, енергійний, пластичний штрих. Якщо малюнок досконалий, його кольором не зіпсуєш. Для мене важлива також кольорова гама, колір має бути прозорий, інтенсивніший в окремих моментах для акцентування найважливіших деталей чи подій сюжету» (М. С. Пшінка, особисте спілкування, 2022).

У дизайні М. Пшінка дотримується класичних принципів функціональної графіки, побудови текстової верстки й макета книги, що були розроблені в середині минулого століття типографами Емілем Рудером (Ruder, 2001) і Йосифом Мюллер-Брокманном (Müller-Brockmann, 2010), а також враховує можливості сучасного поліграфічного виробництва та цифрових технологій і пропонує на цій основі власні оригінальні розробки.

Маючи сорок п'ять років досвіду художника-конструктора та артдиректора в Національному видавництві дитячої літератури «Веселка» (<https://veselka.in.ua/team/>; Стасенко, 2010), М. Пшінка сформулював власне бачення ролі дизайн-конструювання: «Макет, конструкція, декорукнижці важливі, але не повинні бути самоціллю, випирати, «чіпляти» погляд, домінувати над малюнком,

відвертати увагу від його емоційного сприйняття, а лише делікатно доповнювати, висвітлювати головне, служити архітектурним каркасом «будівлі», обрамленням «перлини». Потрібна гармонія навіть у дрібних деталях, цілісність, органічність і в композиції окремих ілюстрацій, і в макеті книжки» (М. С. Пшінка, особисте спілкування, 2022).

М. Пшінці вдається досягати візуально-текстової єдності, яку Я. Гоян (2007) образно назвав «Два книжчиних крила», наголосивши: ілюстрована дитяча книжка має двох авторів — письменника і художника.

Розглянемо детальніше кожен із трьох грецьких проєктів.

1) *Степаненко В. Міфи і легенди Греції*. Київ : Веселка, 2015. 520 с., 480 іл. Окремі сім книг серії «Міфи і легенди Греції» друкувалися у 2007–2011 рр. (Київ : Епсілон).

Видання розраховане на дітей молодшого і середнього шкільного віку, що потребувало врахування психології читача і письменником, і художником.

Особливості літературного твору полягають у тому, що письменник і перекладач Василь Степаненко, створюючи свій варіант міфів, із величезного обсягу оригінального грецького матеріалу відібрав найважливіші мотиви, найцікавіші дітям сюжети, максимально стискував це багатівкове надбання у короткі, динамічні, доступні читачеві молодшого віку розповіді. А завданням художника було навпаки — візуальними засобами максимально розширити інформацію, доповнити недомальоване словами, відтворити, унаочнити цілий античний світ у деталях, образах і барвах, допомогти юним читачам уявити кожного з героїв, захопити сценами подвигів і битв, ліричними переживаннями.

Генеруючи, вимальовуючи в своїй уяві власні образи героїв епосу, М. Пшінка надихався античним мистецтвом (скульптура, архітектура, вазопис, фрески, декоративно-ужиткове мистецтво, костюми, зброя та інші артефакти) та творчістю європейських інтерпретаторів стародавніх сюжетів епохи Відродження. Головні персонажі — дванадцять богів-олімпійців, музи, божества, фантастичні істоти, титани, смертні герої — наділені художником емоціями, індивідуальними рисами, вони впізнавані впродовж розвитку сюжетів на п'ятистах сторінках книги.

Як ми зазначили вище, особливість цього проєкту полягає в тому, що він став результатом об'єднання в одній збірці раніше надрукованих семи томів («Олімп», «Європа», «Персей. Тесей», «Геракл», «Аргонавти», «Іліада», «Одіссея»). Кожен із цих томів від початку був задуманий як

модуль, тобто конструктивно завершена складова (розділ) великої майбутньої конструкції. Усі параметри макета-модуля М. Пшінка спроектував уже в першому томі «Олімп», вони описані нами в публікації «Модульна конструкція в дизайні книги: «Міфи і легенди Греції» Миколи Пшінки» (Пшінка, 2022). За матеріалами цієї публікації наведемо тут деякі особливості багаторівневої конструкції книги.

Зовнішнє оформлення — обкладинка й форзац. Важливим елементом обкладинки є емблема серії книг (Рис. 1), яка згодом увійшла до композиції обкладинки великої збірки (Рис. 2). Обкладинка й форзац композиційно об'єднані фризом із силуетами головних героїв, як у грецькому *вазонісу*. Для урізноманітнення на обкладинці силуети теракотові на чорному, а на форзаці — чорні на теракотовому тлі, як у грецькому червонофігурному й чорнофігурному *вазонісі*. Малюнки з обкладинок семи книг згодом були використані на шмуцтитулах до розділів великої збірки.

Текстова верстка і внутрішнє оформлення. Як зазначено у нашій попередній публікації (Пшінка, 2022), модульна сітка верстки має одна-

кові поля, інтерліньяж, сталу довжину рядка — тобто ширину текстового блока, а ось висота цього блока (кількість рядків) залежить від розміру (висоти) розміщеної на сторінці ілюстрації, і навпаки — розмір кожної ілюстрації проектувався в залежності від кількості рядків тексту. Зазначимо важливу особливість ілюстрацій: художник включив біле тло аркуша як елемент і додатковий колір в малюнок, тобто композиції відкриті, сповнені повітря, не мають чітких обмежень за висотою. Це дозволило у верстці не скрізь жорстко дотримуватися однакової відстані між малюнком і текстом, оскільки через специфіку тексту точно її розрахувати було неможливо.

Проектуючи макет, М. Пшінка створював гармонійну композицію не тільки окремого малюнка на сторінці, а відразу й розвороту, — завдяки цьому вдалося урівноважити текстовий масив і малюнки, задати певний ритм у чергуванні тексту й зображення, урізноманітнити дизайн і забезпечити головну вимогу до художнього оформлення дитячих видань: текст й ілюстрація до нього мають розміщуватися на одній або на сусідній сторінці.

Рис. 1. Обкладинка книги «Одіссея»

Джерело: Одіссея / упоряд. і переказ. В. І. Степаненко; худож. М. С. Пшінка. Київ: Епсілон, 2011. 95 с. (Серія «Міфи і легенди Греції»: в 7 кн.; кн. VII)

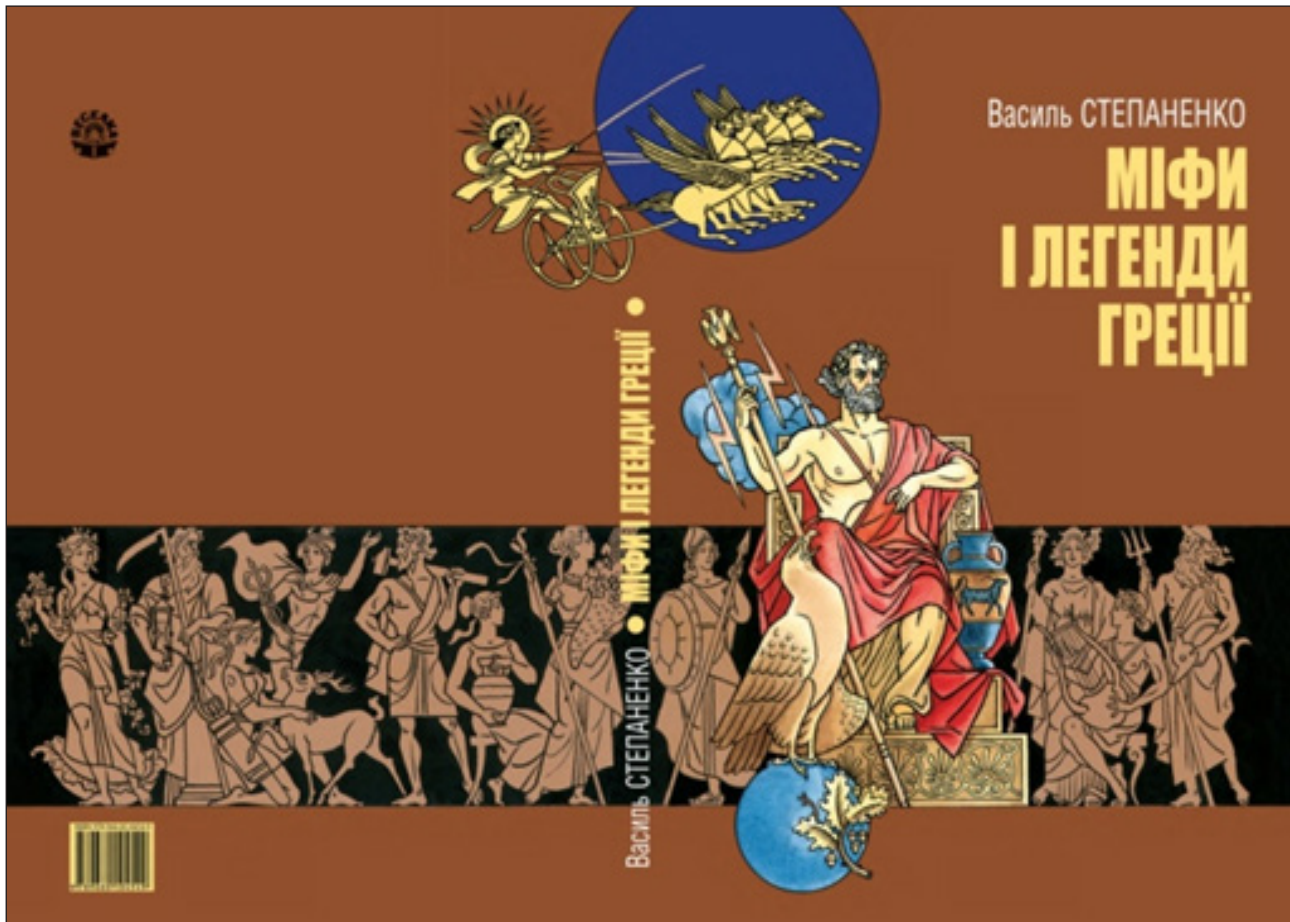

Рис. 2. Обкладинка збірки «Міфи і легенди Греції»

Джерело: Степаненко В. І. Міфи і легенди Греції. Київ : Веселка, 2015. 520 с.

Зауважимо ще одну важливу деталь конструкції:

...щоб надати їй окремим малюнкам, і розворотам з текстом стійкості, рівноваги, цілісності, художник ввів своєрідний каркас — декоративну піврамку, яка не просто прикрашає, обрамлює з двох боків кожен ілюстрацію, а й уплетена в саму композицію і тому не стримує динамічне розгортання її сюжету, не обмежує вихід деталей на поля. (Пшінка, 2022, с. 150)

Така піврамка ніби «фокусує», скадровує композицію розвороту, а також асоціюється з колоною — опорою в давньогрецькій архітектурі.

Внутрішнє оформлення — авантитул, фронтиспис, титул, ілюстрації в тексті (сторінкові, півсторінкові, розвороти на дві сусідні сторінки, заставки, кінцівки) — виконане в одному стилі, проте композиції тут найрізноманітніші, залежно від зображуваних епізодів, але переважає динаміка, рух, експресія, адже й сюжети сповнені карколомних подій, грандіозних битв, титанічних подвигів. У композиційному (але не геометричному) центрі малюнка художник найчастіше розміщує фігури

героїв на тлі природи, морської стихії, архітектури, екстер'єрів чи інтер'єрів. Також присутня значна кількість багатофігурних батальних сцен. Площинність ілюстрацій досягається масштабуванням; перспектива тут відносна завдяки зменшенню пропорцій персонажів і панорам на другому плані.

Варіанти композицій розворотів представлені на Рис. 3, а, б.

2) *Корнарос Віцендзос. Еротокрит*. Київ : Веселка, 2016. 160 с., 40 іл.

Ця поема — перший класичний твір новогрецькою мовою, створений у середині XVII ст. на о. Крит. Події поеми відбуваються за часів венеційського панування над островом. Сюжет перегукується з французькими лицарськими романами кінця XV ст., але збагачений мотивами грецького фольклору. Поема «Еротокрит» — гімн коханню царської дочки Аретуси й таємничого юнака, який зачарував дівчину, щоночі граючи на лютні й співаючи під її вікном. Щоб бути гідним руки царівни, Еротокрит спершу мав стати справжнім лицарем: пройти небезпечні випробування, перемогти в лицарському турнірі, а головне — у бою здолати ворогів батьківщини і врятувати життя цареві. Отже, в поемі потужно звучить тема патріотизму.

Поема й сьогодні захоплює читачів, у школах Греції вивчається не тільки її текст, а й пісні, які стали народними. ЮНЕСКО включила твір до переліку 300 шедеврів світової літератури. Українською мовою поему вперше переклав В. Степаненко.

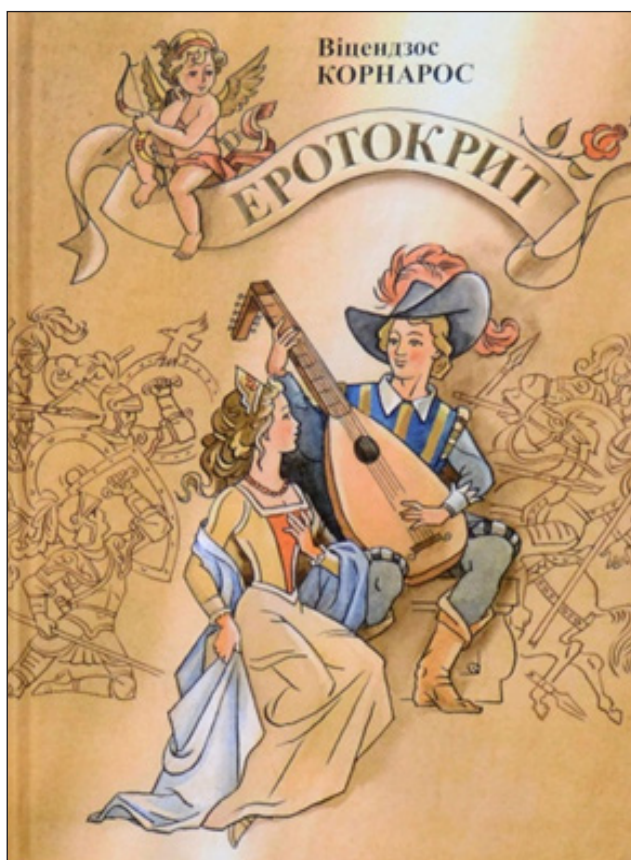
М. Пшінка, передаючи ліричні почуття закоханих, романтику лицарських турнірів, напругу героїчних битв із ворогами, звертається до стилістики бароко, притаманній цій епосі.

Обкладинка. Художник зображує головних персонажів поеми — Еротокрита й Аретусу — на тлі сцен героїчних битв за свободу батьківщини, а в шрифтову композицію поміщає Ерота — крилатого сина давньогрецької богині кохання Афродіти.

Така загальна композиція обкладинки якнайкраще відтворює ідейно-семантичний зміст епічного твору.

Особливості шрифтових композицій: шрифт на обкладинці (Рис. 4, а), титулі і шмуцтитулах (Рис. 4, б) розміщений на розгорнутих картушах. Ця дизайнерська деталь є алюзією на старовинні манускрипти.

Внутрішнє оформлення. Розділи розпочинаються зі спускових сторінок (шмуцтитулів) із сюжетними заставками, вони доповнені декором та збагачені бароковими ініціалами-віньєтками із зображенням крилатого пустуна Ерота з чарівними стрілами (Рис. 4, б), який спостерігає за закоханими і на обкладинці.

а

б

Рис. 4. «Еротокрит»: а — обкладинка, б — шмуцтитул
Джерело: Корнарос Віцендзос. Еротокрит. Київ : Веселка, 2016. 160 с.

У макеті сторінкові ілюстрації з образами головних героїв на першому плані межують із багатофігурними розворотами, батальними сценами, віршованими й прозовими текстовими блоками, які заповнюють усю сторінку, а об'єднувальним конструктивним елементом у цьому розмаїтті служить декоративний колонтитул із зображенням троянди, лютні й лука як символів кохання й лицарської звитяги (Рис. 5).

3) *Василіос Дигеніс Акрит* (готується до друку; 232 с., 40 іл.).

Третій спільний проект перекладача В. Степаненка й художника М. Пшінки — двомовне видання середньогрецького (візантійського) епосу «Василіос Дигеніс Акрит», створеного в ранньому середньовіччі (XI–XII ст.). З цього твору бере початок новогрецька література. Дослідники проводять паралелі між цим грецьким і давньоукраїнським епосом «Слово про Ігорів похід». Невідомі автори цих стародавніх поем звеличують героїку боротьби з ворогами батьківщини й оспівують кохання.

Книжка-білінгва потребувала від М. Пшінки ретельного опрацювання конструкції для гармонійного поєднання масивів різномовних текстів, шрифтових композицій та ілюстрацій, які дизайнер розташовує на розворотах симетрично.

В одній стилістиці виконані на обкладинці (Рис. 6) й титулі симетричні двомовні *шрифтові композиції* в декоративних орнаментальних рамках.

Особливості книжкового блоку. На парній сторінці макета (ліворуч) розміщено грецький текст, на непарній (праворуч) — український. Кожний розділ грецького й українського текстів починається з окремих, сюжетно завершених малюнків-заставок, які на площині розвороту утворюють цілісну композицію *диптиху*. Так само за принципом диптиху скомпоновані розвороти з двома сторінковими ілюстраціями чи двома кінцівками. Підкреслимо роль конструктивних елементів, які об'єднують малюнки в диптих, надають загальній

композиції розвороту цілісності, стійкості й рівноваги: на спускових сторінках це розгорнуті картуші з назвами розділів (Рис. 7), а на сторінкових ілюстраціях — декоративні лінійки (Рис. 8).

Побудову й розміщення ілюстрацій за принципом диптиху вважаємо дизайнерською знахідкою М. Пшінки. Виникає також аналогія з анімаційною розкадровкою (змінюю кадри): сюжет малюнка непарної сторінки випереджає і в часі, і в просторі сюжет парної сторінки, — тобто: композиція диптиху розвивається горизонтально, ведучи за собою погляд глядача, то віддаляючи, то наближаючи фокусну відстань до зображуваного. Тому, на нашу думку, є підстави говорити й про кінематографізм такої конструкції.

Збагачують макет орнаментально оздоблені ініціали й колонцифри (див. Рис. 7), колонтитули із зображеннями лева (на лівому) і сокола (на правому) (Рис. 9).

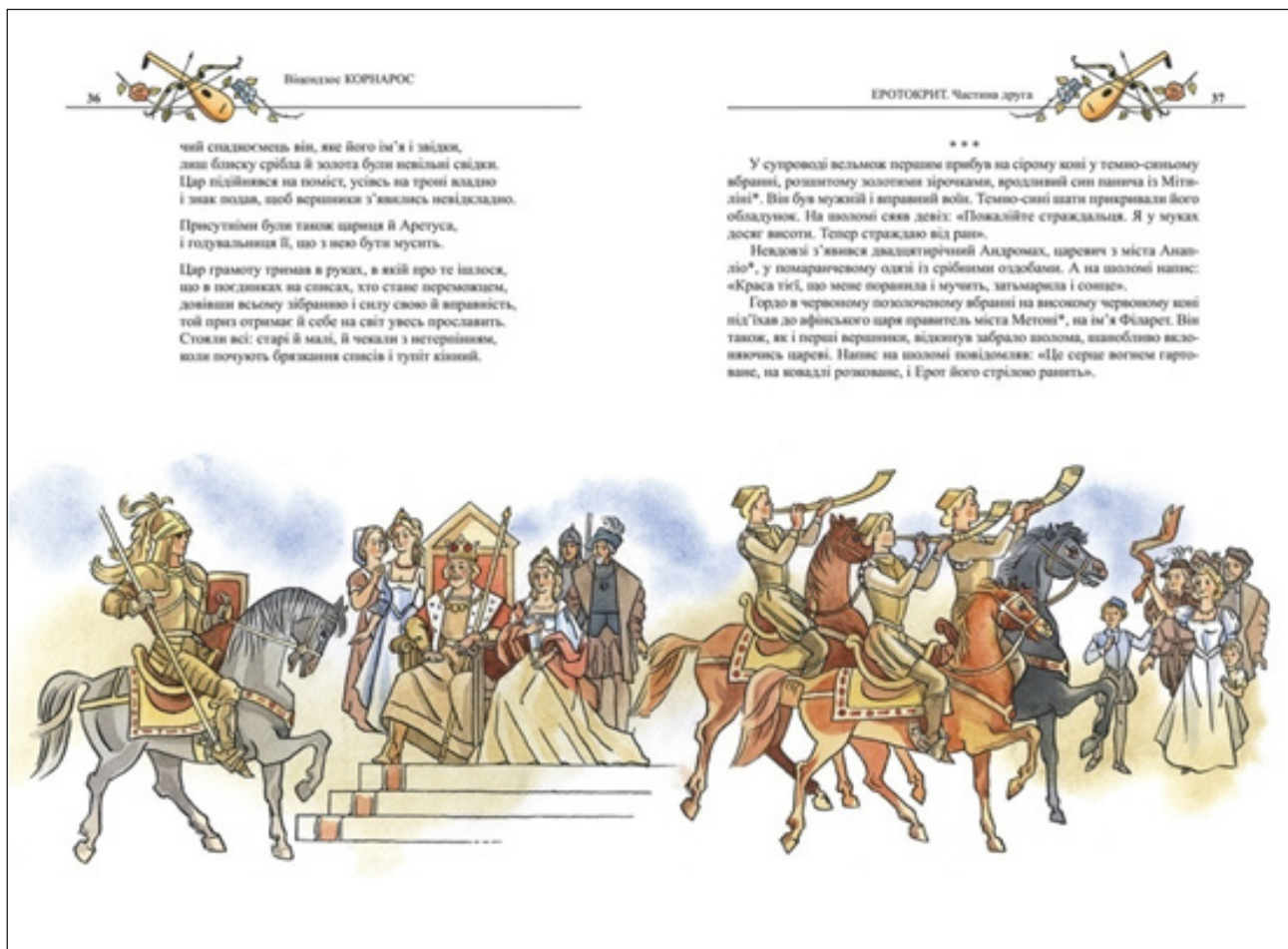

Рис. 5. «Еротокрит». Макет розвороту з колонтитулами та ілюстрацією
Джерело: Корнарос Віцендзос. Еротокрит. Київ : Веселка, 2016. 160 с.

Рис. 6. «Василиос Дигенис Акрит». Обкладинка
Джерело: Василиос Дигенис Акрит (готується до друку; 232 с.)

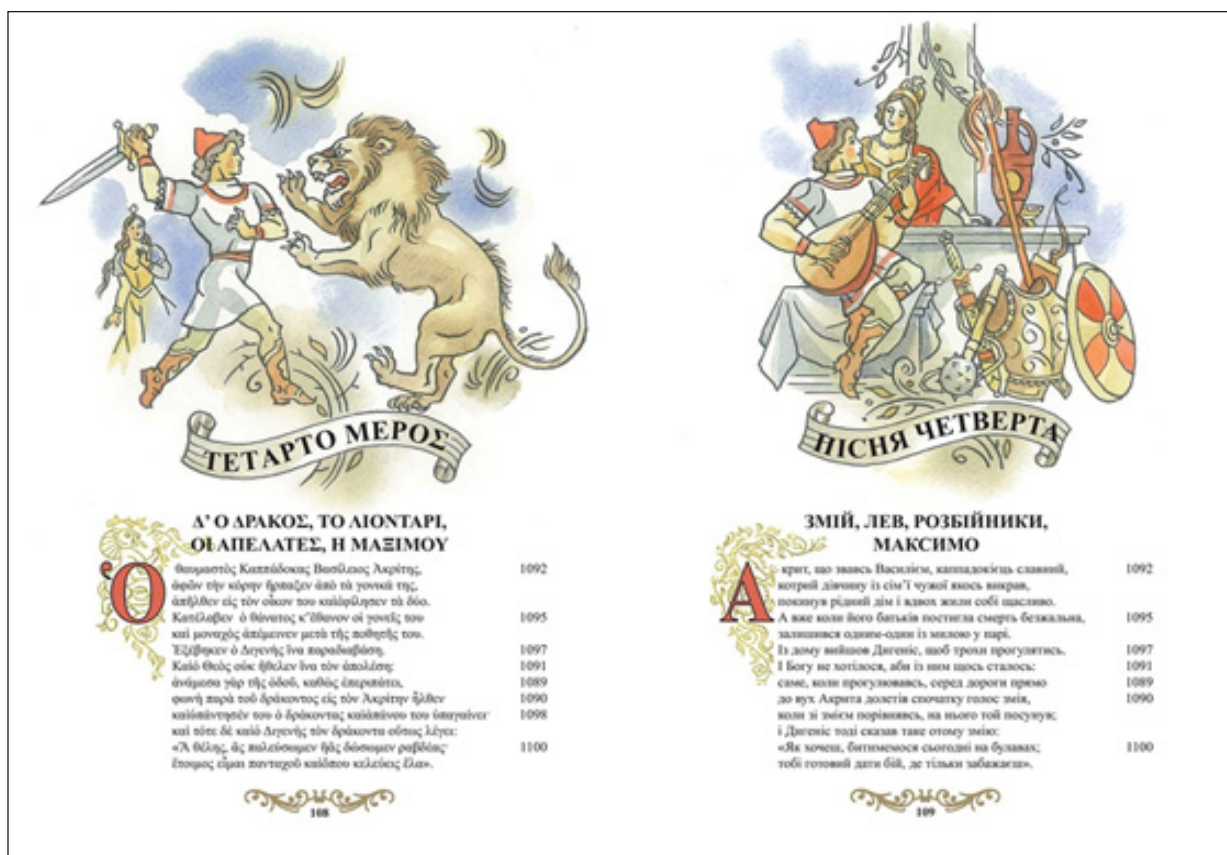

Рис.7. «Василиос Дигенис Акрит». Спусковий розворот
Джерело: Василиос Дигенис Акрит (готується до друку; 232 с.)

ВИСНОВКИ

У статті вперше комплексно досліджено різні аспекти сучасної інтерпретації образної системи грецького епосу Миколою Пшінкою — автором ілюстрацій та дизайн-макетів книг «Міфи і легенди Греції», «Еротокрит» В. Корнароса, «Василіос Дигеніс Акрит».

Узагальнено характерні риси стилю ілюстратора й дизайнера М. Пшінки на матеріалі цих видань, де він художніми засобами відтворив світ античності та грецького середньовіччя, наповнив його важливими деталями, досяг психологічної виразності персонажів.

Головна увага в статті зосереджена на особливостях стилістично-конструктивних рішень у дизайні для гармонізації й синергії всіх елементів дитячої книги: вербальних та візуальних образів, окремих ілюстративних елементів, текстових блоків і архітектоніки макетів у цілому. Простежено взаємодію суто художніх (образотворчих) та архітектонічних, конструктивних складників, а також їхню залежність від ідейно-семантичного наповнення та стилістичної самотності текстів, завдяки чому ці видання М. Пшінки стали оригінальними явищами синкретичного мистецтва.

Висвітлено дизайнерські знахідки М. Пшінки у вирішенні складних конструктивних завдань. Це, зокрема, оригінальна модульна система в конструкції збірки «Міфи і легенди Греції»; дизайн-макет білінгви «Василіос Дигеніс Акрит», де композиції ілюстрацій виконані за принципом диптиху, застосовані прийоми анімаційної розкадровки.

Наукова новизна. Художню інтерпретацію епічних грецьких творів, яку здійснив М. Пшінка, вперше розглянуто комплексно й різноаспектно: проаналізовано не тільки ілюстрації, мистецькі засоби генерування образів героїв і відтворення сюжетів, а й оригінальні дизайнерсько-конструктивні рішення, завдяки яким досягнуто органічної єдності в архітектоніці книжкових макетів.

Ця стаття започатковує подальше широке мистецтвознавче дослідження художнього оформлення українськими графіками і дизайнерами творів грецької тематики в Національному видавництві дитячої літератури «Веселка».

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Валуєнко, Б. В. (1976). *Архітектура книги*. Мистецтво.
 Гоян, Я. (2007, 9 лютого). Два книжчиних крила. *Урядовий кур'єр*, 25, 11.
 Гоян, Я. (2008, 17 вересня). Веселка любові. *Культура і життя*, 38, 2.

- Гоян, Я. (2005). Поет графіки. *Веселочка*, 5–6, 32–33.
 Єфімова, М. П. (2015). *Дизайн дитячої книги України: проектно-художні принципи і засоби* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Харківська державна академія дизайну і мистецтв].
 Іванченко, О. В. (2021). *Видавництво «Веселка»: особливості становлення, функціонування й розвитку* [Монографія] (2-ге вид.). Брама-Україна.
 Логвиненко, О. (2007, 1 лютого). «Абетка» грецької культури для українських малят. *Літературна Україна*, 15–16, 4.
 Олійник, В. А. (2018). *Трансформації образної системи в дизайні української книги 1980–1990-х років* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Київський національний університет культури і мистецтв].
 Пшінка, М. С. (2007). Щастя працювати для дітей: Вітаємо! *Веселочка*, 1–2, 36–38.
 Пшінка, Н. (2022, 27 квітня). Модульна конструкція в дизайні книги: «Міфи і легенди Греції» Миколи Пшінки. В *Актуальні проблеми сучасного дизайну, Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції* (Т. 2, с. 146–150). Київський національний університет технологій та дизайну.
 Стасенко, В. (2010). *Спадкоємці першодрукаря: Словник митців випускників та викладачів кафедри графіки Української академії друкарства*. НВБД УАД.
 Токар, М. І. (2018). *Образи героїв української дитячої літератури в книжковій ілюстрації другої половини XX – початку XXI століття* [Дисертація кандидата мистецтвознавства, Львівська національна академія мистецтв].
 Яремчук, О. (2008). «Весела дорога» до «Олімпу» довжиною в сорок років: Інтерв'ю з художником Миколою Пшінкою, на відкритті його виставки. *Мистецтво та освіта*, 4, 56–58.
 Kolosnichenko, M. V., Krotova, T. F., Pashkevych, K. L., & Pshinka, N. M. (2021). Stylistic and Constructional Solutions in Book Series Design "Fairy Tales from Around the World" of the National Children's Literature Publishing House "Veselka". *Art and Design*, 2(14), 20–29.
 Müller-Brockmann, J. (2010). *Grid Systems in Graphic Design: A visual communication manual for graphic designers, typographers and three dimensional designers*. Niggli.
 Ruder, E. (2001). *Typographie*. Niggli.

REFERENCES

- Hoian, Ya. (2005). Poet hrafiiky [Graphic Poet]. *Veselochka*, 5–6, 32–33 [in Ukrainian].
 Hoian, Ya. (2007, February 9). Dva knyzhchynnykh kryla [Two Book Wings]. *Uriadovyi kurier*, 25, 11 [in Ukrainian].

- Hoian, Ya. (2008, September 17). *Veselka liubovi* [A Rainbow of Love]. *Kultura i zhyttia*, 38, 2 [in Ukrainian].
- Ivanchenko, O. V. (2021). *Vydavnytstvo "Veselka": osoblyvosti stanovlennia, funktsionuvannia y rozvytku* ["Rainbow" Publishing House: Peculiarities of Formation, Functioning and Development] [Monograph] (2nd ed.). Brama-Ukraina [in Ukrainian].
- Kolosnichenko, M. V., Krotova, T. F., Pashkevych, K. L., & Pshinka, N. M. (2021). Stylistic and Constructional Solutions in Book Series Design "Fairy Tales from Around the World" of the National Children's Literature Publishing House "Veselka". *Art and Design*, 2(14), 20–29 [in English].
- Lohvynenko, O. (2007, February 1). "Abetka" hretskei kultury dlia ukrainskykh maliat ["Alphabet" of Greek Culture for Ukrainian Children]. *Literaturna Ukraina*, 15–16, 4 [in Ukrainian].
- Müller-Brockmann, J. (2010). *Grid Systems in Graphic Design: A visual communication manual for graphic designers, typographers and three dimensional designers*. Niggli [in English, in German].
- Oliinyk, V. A. (2018). *Transformatsii obraznoi systemy v dyzaini ukrainskoi knyhy 1980–1990-kh rokiv* [Transformations of the Figurative System in the Design of Ukrainian Books in the 1980s and 1990s] [PhD Dissertation, Kyiv National University of Culture and Arts] [in Ukrainian].
- Pshinka, M. S. (2007). Shchastia pratsiuvaty dlia ditei: Vitaieho! [Happiness to Work for Children: Congratulations!]. *Veselochka*, 1–2, 36–38 [in Ukrainian].
- Pshinka, N. (2022, April 27). Modulna konstruktsiia v dyzaini knyhy: "Mify i lehendy Hretsii" Mykoly Pshinky [Modular Design in Book Design: "Myths and Legends of Greece" by Mykola Pshinka]. In *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Topical Issues of Modern Design], Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference (Vol. 2, pp. 146–150). Kyiv National University of Technologies and Design [in Ukrainian].
- Ruder, E. (2001). *Typographie* [Typography]. Niggli [in French].
- Stasenko, V. (2010). *Spadkoiemtsi pershodrukaria: Slovnyk myttsiv vypusknykiv ta vykladachiv kafedry hrafiky Ukrainskoi akademii drukarstva* [Heirs of the First Printer: Dictionary of Artists, Graduates and Teachers of the Department of Graphics of the Ukrainian Academy of Printing]. NVED UAD [in Ukrainian].
- Tokar, M. I. (2018). *Obrazy heroiv ukrainskoi dytiachoi literatury v knyzhkovii ilustratsii druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia* [Images of Heroes of the Ukrainian Children's Literature in Book Illustration of the Second Half of the XX – the Beginning of the XXI Century] [PhD Dissertation, Lviv National Academy of Arts] [in Ukrainian].
- Valuienko, B. V. (1976). *Arkhitektura knyhy* [Architecture of the Book]. Mystetstvo [in Ukrainian].
- Yaremchuk, O. (2008). "Vesela doroha" do "Olimpu" dovzhynoiu v sorok rokiv: interviu z khudozhnykom Mykoloiu Pshinkoiu, na vidkrytti yoho vystavky ["Merry Road" to "Olympus" is Forty Years Long: An Interview with the Artist Mykola Pshinka, at the Opening of his Exhibition]. *Art and Education*, 4, 56–58 [in Ukrainian].
- Yefimova, M. P. (2015). *Dyzain dytiachoi knyhy Ukrainy: proektno-khudozhni pryntsypy i zasoby* [Children's Book Design of Ukraine: Design and Artistic Principles and Means] [PhD Dissertation, Kharkiv State Academy of Design and Arts] [in Ukrainian].

ARTISTIC INTERPRETATION OF THE GREEK EPIC BY ILLUSTRATOR AND DESIGNER MYKOLA PSHINKA

Natalia Pshinka

Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative-Applied Arts and Design

Abstract

The purpose of the article is a comprehensive study of Mykola Pshinka's artistic interpretation of the Greek epic in publications for children (*Myths and Legends of Greece*, the poems *Erotokritos* by V. Kornaros and *Vasilios Digenis Akritas*), which is embodied in illustrations and design construction, taking into account the ideological, semantic and stylistic features of the texts; highlighting the defining features of the author's style of the artist and designer. *The research methodology* consists of interviews, empirical observations, artistic analysis of individual illustrations and design solutions in the layout of books; synthesis of the results obtained and their generalisation to characterise the stylistic features of the artistic design of each edition of the Greek epic and the author's style of the artist and designer M. Pshinka in general. *Results*. The defining feature of the

author's style of M. Pshinka is characterised as romanticism with its inherent psychology, emotionality in the interpretation of the characters' images, attention to detail, energy and accuracy of drawing, inner expression, drama, and dynamics of complex compositions of illustrations. The interaction of purely artistic (pictorial) and constructive components of book design layouts, as well as the dependence of original design solutions on the ideological and semantic content and stylistic originality of the texts to achieve synergy of verbal and visual images, which makes M. Pshinka's books a phenomenon of syncretic art, is traced. *Scientific novelty*. The artistic interpretation of epic Greek works, which was carried out by M. Pshinka, is first considered in a comprehensive and multifaceted manner. Not only illustrations, artistic means of generating images of heroes, and reproduction of plots, but also original design and constructive solutions, which achieved organic unity in the architectonics of book layouts, have been analysed.

Keywords: illustration; book design; publications for children; Greek epic; synergy of verbal and visual images; syncretic art; author's style; Mykola Pshinka

Інформація про автора

Наталія Пшінка, доцент, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, вул. Михайла Бойчука, 32, Київ, Україна, 01103, ORCID iD: 0000-0003-1143-5854, e-mail: natpshinka@gmail.com

Information about the author

Natalia Pshinka, Associate Professor, Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative-Applied Arts and Design, 32 Mykhaila Boichuka St., Kyiv, 01103, Ukraine, ORCID iD: 0000-0003-1143-5854, e-mail: natpshinka@gmail.com

